ANUL VII. ARAD, Sâmbătă 10|23 Noemvrie 1918. Nr. 12.

ABONAMENTUL:
Pe un an . . 80·— Cor.
Pe jumătate an 40·— „
Pe 3 luni . . 20·— „
Pe o lună . . 7·— „
Pentru România şi străinătate:
Pe un an . . 100 franci
Telefon
pentru oraş şi interurban Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACŢIA şi ADMINISTRAŢIA
Strada Zrinyi Nr. 1 a.

INSERŢIUNILE
se primesc la administraţie. Mulţumite publice şi Loc deschis costă şirul 1 Gor. Manuscriptele nu se înapoiază.

Toată suflarea românească să grăbiască la Alba-Iulia!

Marele Sfat al Naţiunii Române a convocat Adunarea Naţională în Cetatea lui Mihaiu Vodă Viteazul pe ziua de 18 Noemvrie (1 Dec. n.)

La Alba-Iulia!

După aşteptare îndelungată şi chinuitoare se apropie ceasul măreţ al mântuirii neamului românesc.

Adunarea naţională a naţiunii române din Ungaria şi Transilvania e convocată pe *Duminecă 18 Noemvrie (1 Decemvrie)* ca să spună lumii întregi, care este dorinţa şi hotărîrea nestrămutată a neamului românesc.

In conştiinţa dreptului firesc al fiecărei naţiuni de a dispune însaş asupra sorţii sale, Marele Sfat al naţiunii române din Ungaria şi Transilvania şi-a declarat voinţa de a constitui un stat liber şi independent. Guvernul maghiar nu vrea să ştie de dreptul de liberă dispunere al naţiunii române în acest înţeles, ci dreptul acesta, în înţelesul lui adevărat, îl revendică numai pentru naţiunea maghiară şi guvernul maghiar vrea, ca naţiunea romdnă să rămână şi mai departe în cadrele statului maghiar.

Maghiarii ne cer un lucru imposibil, şi naţiunea romdnă nu se va învoi la lucrul acesta niciodată. O mile de ani am trăit împreună cu Maghiarii, o mile de ani ne-au fericit după o metodă specială, prin robie trupească şi sufletească; au pus toate pedecile, au născocit toate măsurile ca să oprească desvoltarea şi progresul naţiunii române. După astfel de amintiri, să ne promită acum toate bunătăţile lumii, dar nu le putem împlini dorinţa. Veacuri lungi ni-au condus alţii destinele, iar astăzi — când dreptul de liberă dispunere al popoarelor nu este numai frază, nu este numai iluzie, vrem să ne folosim de acest drept, vrem ca noi să ne croim soartea, bineînţeles în spirit adevărat democratic. La dreptul acesta nu vom renunţa de dragul niciunei făgăduieli.

Pentru exercitarea dreptului sfânt de liberă dispunere a convocat Marele Sfat al naţiunii române din Ungaria şi Transilvania marea *adunare naţională la Alba-Iulia.*

In mânile acestei constituante e depusă acum soartea neamului românesc; ei îi revine datoria şi cinstea de a şterge şi cele din urmă legături ale robiei trupeşti şi sufleteşti şi de a pune — poate pe veci — temelia fericirii neamului românesc.

Vremea vorbelor a trecut şi de-acum faptele vor vorbi. Ceasul libertăţii noastre a bătut şi poporul românesc îşi va spune hotărîrea nestrămutată la o vieaţă nouă în libertate. Va spune aceasta rezolut, fără teamă, cum se cuvine unui popor oţelit în lupta şi suferinţele vieţii.

Adunarea naţională va croi altă soarte, binemeritată poporului românesc, coborîtor din falnicii legionari ai marelui Traian, le va destrăma firele ursitoarelor, cari au tors aşa de rău firul vieţii neamului; va spulbera şi viclenele uneltiri, cari au despărţit pe fiii neamului românesc şi va aduce înfrăţirea tuturor Românilor. După un somn adânc, asemănător cu moartea, adunarea naţională va ridica românismul la vieaţă şi va înfăptui idealul mare al unităţii naţionale, de care au visat moşii şi strămoşii noştri.

Se vor întâmpla toate acestea în Alba-Iulia, cetatea-istorică, simbolul mărimii şi martoră suferinţelor şi durerilor înăbuşite ale neamului românesc.

Câte amintiri ne leagă de această cetate! Coborîtoare din vechiul Apulum, Alba-Iulia a văzut gloria legionarilor lui Traian. Zidurile ei au răsunat şi de armele biruitoare ale marelui Mihai Vodă Viteazul, care a intrat triumfător în cetatea naţională a tuturor Românilor.

Dar Alba-Iulia a văzut şi durerea neamului, a văzut suferinţele luptătorilor pentru vieaţa neamului şi s'a cutremurat. In Alba-Iulia au suferit chinurile cele mai grozave Horia, Cloşca şi Crişan, luptătorii contra asupritorilor. Aici au fost zdrobite în roată trupurile lui Horia şi Cloşca. Intre zidurile Albei-Iulia, a suferit umiliri şi mândrul rege al munţilor Avram Iancu.

Pentru toate amintirile aceste măreţe şi dureroase, Alba-Iulia a fost consacrată de cetatea istorică a neamului, de simbol al aspiraţiilor naţionale şi de un veşnic memento al unei vechi datorii de împlinit. Alba-Iulia, Alba-Iulia! Iată se împlineşte vremea şi se apropie ceasul cercetării tale. Umilirea ta se va şterge, căci neamul românesc te-a consacrat de cetatea sfântă, din care străbate-va în lumea largă hotărîrea nestrămutată a naţiunii române, care va aduce realizarea aspiraţiilor de veacuri ale neamului.

*

Români din patru unghiuri, bărbaţi, bătrâni şi tineri, învăţători, preoţi şi ţărani grăbiţi la Alba-Iulia, la marele praznic naţional, unde se pecetlueşte soartea neamului. Sufletele voastre să fie pătrunse de amintirile cetăţii mari. Vorbiţi cu curaj căci dacă nu veţi îndrăsni nici acum, pietrile vor grăi.

Zi de zi

Impănaţii.

Amarul de veacuri a umplut paharul. Poporul şi-a răsbunat; s'a năpustit cu iuţeala fulgerului asupra acelora, dela cari a suferit mai mult, îndeosebi în timpul din urmă. Notari, comercianţi, proprietari fără de suflet, îmbogăţiţi din sudoarea bietului Român, şi-au luat tălpăşiţa. Un mic gest al poporului şi aceşti reprezentanţi ai sistemului neomenos, lipitorile satelor româneşti, au dispărut dintre noi.... s'au reîntors la isvorul de unde au primit sancţionarea fărădelegilor. S'a dovedit, că puterea poporului este mare şi mai ales a noastră a Românilor, pentrucă e întărită prin conştiinţa naţională. S'o ia asta la cunoştinţă lumea întreagă, s'o înţeleagă vecinii şi concetăţenii noştri, cari vestesc în gura mare: dreptul de liberă dispunere, necesitatea prieteniei reciproce, iar în fond au rămas neschimbaţi arătându-şi adeseori pe faţă ura neîmpăcată faţă de noi. Altcum s'ar putea explica, de ce jandarmii, sbirii stăpânirii odioase, — unde încă n'au fost măturaţi de judecata dreaptă a poporului — şi azi comit canalii. Şi o fac aceasta în faţa lumii *de azi*, când sângele clocoteşte mai cu putere şi inimile tuturora sunt mai aprinse. Purtătorii penelor de cocoş sunt tot cei vechi: tirani, canibali adevăraţi, nevrednici de numele de om. Au obrăznicia încă şi în momentele mari de azi să lege şi să poarte în lanţuri pe ţăranii, fruntaşii şi preoţii noştri pentru păcatul — neiertat în ochii lor. — că sunt Români neînfricaţi.

Şi guvernul naţiunii maghiare — căruia îi place să se laude sus şi tare, că a rupt cu trecutul — îi mai susţine. Pe ce bază şi în contra cui? Ei îşi uită, câte suferinţe, cât vai şi amar e legat de numele: jandarm. Jandarmii au fost unealta oarbă a stăpânirii despotice şi a şovinismului neîmpăcat, pe urma lor au rămas valete şi plâns, ei au inspirat groază şi au făcut să tremure şi cel nevinovat: aceste fiere sălbatice, fără conştiinţă de om, rămăşiţele trecutului păcătos. ce vreau, ce caută în aerul curat al libertăţii? Să dispară de pe faţa pământului românesc, ni-i scârbă să-i vedem, ba şi să auzim de ei. Guvernul naţiunii maghiare în vremea liniştei şi ordinei publice să desfiinţeze acest organ al volniciei, dar fără amânare, ca să nu întârziem dela înmormântarea instituţiunii şi a numelui: jandarm.

sb.

Situaţia internă.

Povestea veche cu corbul.

I se rostia des numele în legătură cu chestia „naţionalităţilor", mai ales cu cea românească. Nu semăna câtuş de puţin cu ceilalţi corbi negri, cari — aproape toţi — aveau câte un atribut nemesesc ori chiar aristocratic de „prinţ", „baron", „conte". Era alb — mare minune —, apendicele „i" de-i trada doar originea neamului într'aripat. De aceea nici nu-l prea aveau aceştia la inimă: de câteori nu l-au huiduit, de câteori nu l-au timbrat, pentru coloarea albă, de trădător, ba închisu-l-au şi în colivie, doar-doar o să-şi lapede limpezimea penelor. N'a fost chip, căci ţinea una cu capul la ale

sale. Începuse să-şi câştige tovarăşi şi într'o bună zi lumea stătu uimită, că vede mai mulţi corbi albi, unii mai curaţi, alţii mai puţin. Aveau acum ziarul lor oficios; l-au botezat „Lume" şi nu era nici acesta negru ca celelalte.

Şi a fost, să treacă glasul puternic şi neşovăelnic al vremii şi peste neamul într'aripat. Au înţeles atunci corbii cei negri, că cei albi croncăniseră mai bine. — s'au resfirat deci pe la cuiburile lor să-şi păstreze glasurile pentru vremi ce le mai sperează. Iar corbul alb, văzându-se stăpân, ameţit de triumful glasului său, a exclamat: Prorocit-am eu toate acestea înainte cu 15 ani!

Aşa ajunse corbul alb în cuibul celor negri şi dupăce s'a cuibărit binişor, trăgând cu urechea prea mult şi prea des spre neamul său negru — şi prea puţin la glasul tot mai limpede al vremii şi al celor necroncănitori, n'a observat — pe semne — că roata timpului s'a mai învârtit odată şi că, dacă ieri era cu 15 ani înaintea neamului într'aripat, *azi* a rămas cu întreg neamul său cu 15 ani îndărăt. Şi — iarăş minunea minunilor — corbul alb a început să-şi schimbe penele, să înegrească şi, dacă va merge tot aşa, nu peste mult o să-şi întreacă fraţii.

Din culcuşurile lor, aceştia îşi zic: Acuş, acuş e ca noi, ori mai dihai; doar e de-al nostru. Acuş, acuş vom croncăni iarăş şi noi.

... Povestea veche cu corbul. Mă întrebaţi de-are a face ceva cu situaţia internă? Continuaţi!

Drepturi „naţionalităţilor".

Aveţi dreptate, voi naţiuni nemaghiare, şi juste sunt plângerile voastre de veacuri. Aţi suferit — alături de noi — sub vechiul sistem, sub jugul aristocraţiei, a celor cu latifundii. Dar noi, — noi cari venim în numele democraţiei, vă aducem frăţie şi libertate. Vă dăm drepturi largi. De azi înainte voi nu mai sunteţi naţionalităţi, ci naţiuni cu voie liberă de-a vă rosti asupra viitorului vostru... (dacă vreţi ce vrem noi, a întregit gândul vorba).

Şi d. *Jászi*, care-şi plămădise în suflet o lume nouă încă cu 15 ani înainte, a ajuns ministrul „naţionalităţilor", în numele acestui nou sistem „liber", în numele acestei democraţii „sincere" în numele principiilor lui Wilson(!).

Când însă noi Românii am îndrăznit să pretindem conducerea sorţii noastre, pe temeiul acelorasi principii ale lui Wilson, pe temeiul sfintelor noastre drepturi, d. Jászi s'a grăbit la Arad, ...să împăciuască. Iar, ca să dea şi mai bună dovadă, că de fapt el este unul dintre întemeietorii noului sistem liber, a sosit deodată cu ştirile fabricate în Berlin-Viena-Budapesta despre stările anarhice în ţările antantei şi din aceste ştiri şi-a făurit şi arma de ameninţare în răspunsul dat Consiliului naţional român. — Frânte încercările „sincere" de ţinuta demnă a Românilor, minciuna continuă în ziaristică. Altă armă: Nu Wilson e stăpânul situaţiei în ce priveşte viitorul „naţionalităţilor", ci Károlyi şi Jászi. Am recăzut, va să zică, din naţiune iarăş la naţionalitate, ca să ni-se arate şi mai mult bunăvoinţa de care ne-am împărtăşi în viitorul sperat de ei. Ei, nu folosesc nici acestea? Mai o armă: calomnia. Ziarul dlui Jászi, *Világ*, născoceşte că agitatorii români (acuş vom ceti „valahi") îndeamnă poporul la răscoale şi jafuri; trăcneşte însă imediat la păşirea energică a dlui dr Şt. C. Pop şi în numărul de ieri îşi retrage calomnia, scuzându-se că ştirea s'a strecurat pe neobservate. Ca să netezească toate, continuă cu fraza învechită: Recunoaştem că Românii au dreptate, dar — asta-i asta — de integritatea ţării să nu se atingă. N'a prins aşa dar calomnia deadreptul, — se va face atunci mai învelit, în formă de proclamaţie. D. Jászi lucrează — din încredinţarea guvernului maghiar — la o proclamaţie, care se va traduce în toate limbile ce se vorbesc în Ungaria. Vrea adecă d. Jászi să „lumineze şi naţionalitatea românească", să-i arate că noul guvern e democrat, că-i dă drepturi... dar, vezi, conducătorii voştri, fraţi Români, îi împiedecă, fiindcă aceştia vreau ca *unul* să fie întreg neamul românesc, liber, neatârnător, sub stăpânire românească. El — d. Jászi — crede, că sângele tău nu svâcneşte ca al meu şi ca al oricărui Român; el crede, că dacă n'a putut abate pe păstori, o să te abată pe tine, care eşti rădăcina stejarului românesc. Amarnică-i va fi dlui Jászi desmetecirea.

In numele democraţiei, d. Jászi vrea să ne pună din nou jugul în gât şi atunci să facem „ce vrem", bate adecă drumurile roase ale nemeşilor, conţilor, — a corbilor negri. Iar aceştia îşi zic: Acuş, acuş e ca noi, ori mai dihai, doar e de-al nostru; acuş, acuş venim iarăş noi....

Curat zicala Românului:

Satul arde, baba se piaptănă

Impresurată din toate părţile, Ţara ungurească răsuflă tot mai greu. Guvernul maghiar a şi început seria protestelor.

Sârbii

— spune protestul — nu ţin seamă de linia de demarcaţie şi de înţelegerea încheiată cu comandantul sârb, Misits voivod. Depărtează administraţia maghiară, au ocupat băile de cărbuni dela Pécs şi Petrojeni, cenzurează ziarele maghiare şi telegramele, împiedecând astfel pe toată linia comunicaţia. Ziarele de altă parte se exprimă chiar din contră foarte elogios despre trupele sârbeşti şi despre comandanţii lor. Dovadă e primirea acestora în Aradul nou şi în cetatea din Arad.

Francezii-Englezii

— după toate semnele — încă vor fi primiţi cu mare alaiu în toate oraşele mari. In Budapesta, oraşul a cheltuit un milion de coroane pentru aranjamentul unui palat pe bulevardul Andrássy, în care va locui ca mâne generalul-comandant Henrys. Că oare guvernul va protesta apoi şi contra lor, încă nu ştim. Ameninţă însă cu protest pe

Cehi,

dupăce tratativele diplomatice dintre guvernul maghiar şi ceh pare a se fi rupt brusc prin nota ministrului preşedinte Kramarc adresată ministrului preşedinte maghiar Károlyi. Contractul de armistiţiu — zice nota — încheiat la Belgrad n'are valoare pentru comitatele slovace, deoarece aceste aparţin de drept statului ceho-slovac, recunoscut de altfel şi de toate puterile antantei şi pentrucă locuitorii acestor comitate sunt cetăţeni ai republicei ceho-slovace. In urmare guvernul maghiar e răspunzător pentru toate sângerările de pe teritorile slovace şi e dator să dea cea mai largă satisfacţie acelor conducători slovaci, pe cari i-a deţinut.

Poporul slovac

n'are nici cea mai mică încredere faţă de Maghiari, spune o proclamaţie a delegaţilor slovaci către poporul ceh. Cere să-l elibereze din ghiarele oprimatorilor maghiari, căci numai în armele cehe e mântuirea sa culturală şi naţională.

Consiliul naţional slovac a şi decretat ştergerea numirilor maghiare pe întreg teritorul slovac; în toate comunicările lor vor întrebuinţa exclusiv numirile slovace. In mici grupe de câte 10 oameni, provăzuţi cu mitraliere, trupele cehe ocupă — pe rând — comunele slovace, înlocuind administraţia maghiară cu administraţie slovacă. Trupele cehe stau descendată pe linia Póstény—Pozsony. Aşteaptă puternice ajutoare. Comandantul suprem ceh, Schreiner, ar fi ordonat mobilizarea armatei ceho-slovace împotriva Ungariei, pentru apărarea Slovacilor, iar ministrul de răsboiu ceh, Klofac, ar fi hotărît să trimită în ajutor artilerie cehă regulată.

Polonii,

o trupă de vre-o 30 mii soldaţi, se concentrează la hotar, ca să ocupe — pe motive de susţinerea ordinei — comitatele Árva(?) şi Sepeş.

Nemţii

din apusul Ungariei, până acum numai cei din sus de Dunăre, acum şi cei din jos de acest râu, continuă mişcările de alipire la Austria-germană. Depărtează de pretutindeni inscripţiile maghiare, se instăpânesc pe căile ferate şi vor să chieme pentru asigurarea ordinei regimentul din Viena.

Celorlalţi Nemţi, ai lui

Mackensen

le merge rău, — li s'a înglodat de-abinelea. Pe valea Jiului sunt vre-o 40 mii, în strâmtoarea Turnului roşu vre-o 30 mii, în Braşov—Sighişoara alte câteva zeci de mii, — toţi înarmaţi şi cu provizii — dar nu se pot mişca din cauza lipsei mari de cărbuni, vagoane şi locomotive. Cei puţin aşa se plâng ziarele maghiare. Ne întrebăm însă — cu oarecare drept — dacă nu e şi aici mâna guvernului maghiar. Pentrucă o ştire de încredere destăinuieşte următoarele: „A trebuit să sistăm transportul trupelor germane spre Viena şi de aici înainte îi vom duce acasă pe linia ce trece prin valea Vág. Astfel *ei* vor face ordine cu Cehii'. Cehii au în mâna lor linia aceasta „dar de sigur numai până atunci, până când îi vor îmblăti Germanii". — Ori cum, e rău şi pentru Germani.

Vin Românii.

Incă alaltăieri s'au ivit avantgarde române mai numeroase în Bilbor, Breţcu, Tulgheş, Bicaz, asemenea şi în Ciucsânmărtin şi Topliţa, luând pretutindeni în posesiune posta, telefonul şi telegraful. După noi vin trupe, ca să desrobească pe fraţii din Transilvania şi Ungaria, zic soldaţii români. — S'a început evacuarea oraşului Târgul-Mureşului. Săcuii au cerut scut dela guvernul maghiar. De altă parte din sus de Orşova Românii au înaintat până la Domaşnea, la depărtare de vre-o 30—35 klm. de Caransebeş.

Piaptănă-te, babo, că mai sunt vre-o două case!

se.

Către tinerimea universitară din Budapesta.

Marele sfat al naţiunii române ne chiamă să ne spunem cuvântul prin doi delegaţi ai noştri, la adunarea naţională convocată la Alba-Iulia Chemarea ne găseşte resfiraţi pe la vetrele părinteşti, unde am plecat mânaţi de dragostea şi datoria, ce o avem faţă de neamul romnâesc. Cu vigurositatea tinereţii să dăm tot sprijinul Marelui Sfat al naţiunei române pentru realizarea idealului nostru: Unirea tuturor Românilor.

Având în vedere comunicaţia neregulată a trenurilor şi datoriile, ce le avem acasă, cari nu ne permit să ne adunăm cu toţii la Budapesta, rog pe toţi fraţii universitari ca pe cale telegrafică să aducă la cunoştinţă vicepreşedintelui consiliului naţional român din Budapesta, d. *Moise Baltă* (Budapest, IX. Tüzoltó-utca 33 b.) dorinţa lor privitoare la alegerea celor doi delegaţi, cari provăzuţi cu credenţionalele necesare să ne reprezinte la adunarea naţională şi conform hotărîtor luate unanim în 20 Octomvrie st. n. să spună cvântul nostru.

La Alba-Iulia mergem cu toţii ca la adunarea naţională în falangă închegată, împreună cu fraţii universitari din celelalte centre. să dăm dovadă în faţa lumii, că suntem fii demni ai naţiunei române şi nu mai vrem să tânjim în cătuşele une culturi străine, care ne-a ros şi înverminat spiritul nostru public de decenii întregi, ci adapându-ne din cultura genuina românească să lucrăm pentru binele naţiunei române spre desăvârşirea omeninei.

La revedere la Alba-Iulia!

Arad, la 22 Octomvrie 1918.

Laurenţiu Luca,
stud. în medicină.

Consiliul naţional român la colonelul sârb Dragomir Popovici.

Ieri în 21 Noemvrie au întrat Sârbii în cetatea Aradului sub conducerea dlui colonel *Dragomir Popovici*. Azi la orele 4 d. a. Consiliul naţional român prin dd. Ioan I. Popp episcopul Aradului, Dr. Stefan C. Papp şi majorul A. Vlad s'a prezentat în cetate să aducă salutul său Sârbilor. P. S. Sa părintele Episcop I. I. Papp a rostit către d. colonel D. Popovici următorul discurs:

Domnule comandant,

Consiliul naţional român central din Arad vă salută prin rostul meu cu stima sinceră şi cu iubire nefăţărită, zicându-vă: „Bine a-ţi venit!"

Salutarea noastră sinceră vă rog să o primiţi totodată şi la adresa întregei naţiuni sârbe, a cărei fii au fost obiectul admiraţiei generale pentru energia şi tenacitatea dovedită în tot cursul răsboiului de sapte ani, iar expresiunea iubirei noastre neprihănite să o primiţi drept răsunet la dragostea de neam, ce va însufleţit în lupta purtată spre realizarea idealului avut.

Poporul român din Ungaria şi Transilvania şi altcum s'a purtat totdeauna cu respect şi dragoste faţă cu naţiunea sârbească şi nu numai pentru virtţile militare şi a iubirei sale conştiente de neam, ci şi din motivul, că o parte preponderantă a naţiunei române de pe acest teritor, este legată de naţiunea sârbească prin faptul, că mărturisesc aceeaş credinţă religioasă.

De aceea eu, ca şi episcop pravoslavnic, e lângă salutarea consiliului nostru naţional român din Arad, vă salut şi în numele ortodoxiei şi în-

plor asupra dvoastre, dle comandant, cât şi asupra naţiunei sârbeşti, dar şi binecuvântare cerească.

D. colonel *Dragomir Popovici* a răspuns următoarele:

„Domnule,

Mă bucur foarte mult de salutul consiliului naţional român. Naţiunea sârbă şi naţiunea română au trăit totdeauna în cele mai bune relaţiuni, el. au avut veşnic identice interese. Sper, sunt chiar convins, că naţiunea sârbă şi cea română şi în viitor vor urma în perfectă armonie munca lor spre fericirea celor două popoare avizate la sprijinul împrumutat. Vă rog să comunicaţi naţiunei române salutul meu cordial şi Vă asigur de tot respectul şi de tot sprijinul meu".

Deputaţii români au aclamat călduros pe d. colonel cu strigăte de „jivio", iar apoi s'au întreţinut încă mai multe minute cu d. colonel, care s'a despărţit de dânşii în chipul cel mai călduros.

Rolul de tălmaciu l-a avut amicul nostru d. sublocotenent Alexandru Tabacovici din Arad.

ORGANIZAREA ROMÂNILOR.

In comitatul Solnoc-Dobâca.

Agitaţia sufletească, demnă de aceste zile mari, se oglindete pe faţa radioasă a fiecărui Român. Indată ce a sosit vestea prăbuşirei vechei lumi păcătoase de ieri, cu tot sistemul ei politic tiran şi corupt, răsărind ca o solie cerească libertatea naţională şi zorile visului nostru sfânt, am păşit şi noi la înfăptuirea organizărei şi pregătirei recerute.

Incă în 3 Noemvrie d. Dr. T. Mihali a convocat pentru consfătuire şi organizare pe toată inteligenţa română din Dej, fiind de faţă şi d. Dr. Al. Vaida-Voevod, care sosise dela Budapesta şi ne raportase despre întemeiarea Consiliului naţional român central, a Senatului român militar, etc.

Amăsurat stărilor şi trebuinţelor domnul Dr. Teodor Mihali a gătit şi trimis, spre orientarea şi directiva publicului român, o scrisoare. Iar adunarea a constituit din 30 de membri Consiliul naţional român pentru comitatul nostru Solnoc-Dobâca, alegându-se de prezident d. Dr. Liviu Micşa, de vicepreşedinţi dnii protopopi Teodor Hermann şi Ilariu Boroş, de secretari dnii Dr. Iosif Boca şi Ioan Moldovan. Acest birou a redactat apoi şi a trimis în toate comunele din comitat un apel în scopul de a institui de urgenţă Consiliul naţional român comunal şi gardă naţională românească.

Până azi au sosit aproape din toate comunele comitatului la biroul central rapoarte, că organizarea cerută în apel s'a îndeplinit cu acurateţă şi că consiliile comunale şi gardele naţionale şi-au început funcţiunea conform aşteptării.

Biroul consiliului comitatens şi alţi membrii ai consiliului funcţionează în permanenţă în localul institutului de credit şi economii Someşana", unde toată ziua furnică mulţime de oameni din oraş şi din toate părţile comitatului, primind şi aducând lămuriri şi informaţii, cerând sfat şi ajutor la caz de trebuinţă, când se iveşte, destul de des, şi ici şi colo vre-o disordine. Telefonul e în mişcare aproape fără întrerupere.

Comisari militari au fost aleşi dnii Dr. Iosif Boca şi Ioan Mezei.

Graţie păşirei energice a numiţilor comisari şi a comandantului gardei naţionale române din Dej, Dr. Romul Micşa şi a locotenentului Victor Micşa, precum şi a sergenţilor români, comandamentul regimentului 32 de honvezi dissolvat a predat gardei române jumătate din rechizitele de arme, muniţii şi alt material, de care dispunea. Garda naţională română îşi are cazarma sa separată, oficeri români şi comandă românească. Numărul i se sporeşte din şi în zi şi e organizată milităreşte, numai din foşti soldaţi.

Tulburări au fost şi în comitatul nostru, destul de mari. Ordinea acum nu e restabilită deplin.

In interesul susţinerei ordinei d. Dr. T. Mihali a trimis şi apelul prezidentului Wilson, adresat popoarelor desrobite din fosta monarhie Austro-Ungară.

Dej, 12 Nov. 1918.

Dr. Ioan Cherecheş.

In Lipău

(comitatul Sătmar) s'a constituit consiliul naţional român local în 8 l. c., cu mare însufleţire. Tot atunci 45 soldaţi români au jurat credinţă Consiliului naţional român.

La Baia-mare

s'a convocat adunarea de constituire a consiliului naţional român comitatens şi a consiliului militar român. A fost convocată pe 18 Noemvrie.

Din Beiuş

primim ştiri foarte îmbucurătoare despre organizarea Consiliului naţional român pe la sate. Membrii Consiliului naţional român din Beiuş, cutrieră satele şi sunt primiţi cu mare însufleţire în toate părţile. In 17 Nov. s'au organizat Românii din satele Pocola, Feneriş, B. St. Mărtin, Drăgoteni, Delani, Forău.

In tot locul preoţii şi învăţătorii sunt la demnitatea lor naţională.

Tricolorul românesc.

Originea tricolorului românesc o găsim în diploma Mariei Theresiei din 1765, prin care Transilvania a fost ridicată la Mare-principat. In diplomă stema Transilvaniei este formată din un scut, în care colorile stau orizontal şi compun trinitatea: albastru-roşu-galbăn, aceleaşi cari în altă ordine sunt astăzi colorile naţionale ale Românilor. Prin diploma Mariei Theresiei aceste colori sunt oficial încetăţenite până la 1849—50.

La anul 1852 steagul Transilvaniei are tot aceste colori, însă în ordine schimbată. Guvernorul Ardealului, principele Schwarzenberg, emite în anul 1852, în ajunul sosirei în Ardeal a împăratului Francisc-Iosif un circular, pentru ca pe edificii să se înarboreze steaguri în colorile Ardealului, *roşu-galbăn-albastru*. Tot în acest an episcopul Andrei Şaguna fiind ridicat la rangul de baron, se serveşte de emblema investită cu colorile *naţionale* albastru-galbăn-roşu. La încoronarea regelui Francisc Iosif (1867) s'a purtat şi flamura Transilvaniei, adecă albastru-roşu-galbăn. S'a revenit deci la ordinea din diploma din 1765.

Cum se observă, colorile roşu-galbăn-albastru varlind ordinea joacă un rol însemnat în vieaţa oficială a Transilvaniei. Linia aşezării lor era orizontală.

In Principate pentru primadată apare tricolorul la 1842, adoptat fiind oficios sub domnia lui *Alexandru Ghica*. Tricolorul roş-galbăn-albastru este noul steag al Munteniei, alăturea cu cel vechiu albastru-galbăn.

Judecând, că Muntenii îndatinau să imiteze instituţiile transilvănene, precum Moldovenii pe Poloni, este probabil, că tricolorul lui Ghica din 1842 este de obârşie transilvăneană suferind o modificare încât în loc de albastru-roşu-galbăn se preface în roşu-galbăn-albastru.

In anul 1848, al revoluţiunii din Transilvania şi Principate, mai ales în Muntenia se fac mişcări decizătoare pentru adoptarea generală la Români a tricolorului.

In 3/15 Maiu se ţine la Blaj impozanta adunare, în care se cere egalitate, libertate, independenţă naţională. Steagul tricolor este simbolul pretenziunilor legitime. Steagul dela Blaj produce încă şi azi nedumerire. El era *vânăt-roşu-alb*, după mărturia lui Papiu Ilarian, *vânăt-alb-roşu* după cea a lui G. Sion, cu inscripţia: „virtutea romană redivivă". Privitor la acest steag canonicul Moldovan zice: „Cred, că Românii vor fi avut flamure de acele la adunarea dela Blajiu. Dar accea o ştiu pozitiv, că în toamna anului 1848 al lui *Iancu* trecând spre *Huedin*, aveau flamure *vânăt-roşu-galbăn*. Asta o ţin minte: că atunci am văzut tricolorul întâia oară".

Cert este, că oamenii lui *Iancu*, eroul anului 1848, aveau steaguri tricolore, ca cele vechi ale Transilvaniei, tricolorul cu *galbăn*.

Mişcarea din Muntenia dela 1848 ia dimensiuni impozante. Se institue un guvern vremelnic (provizor) se formulează o nouă Constituţie şi în 15 Iunie se ţine în apropierea Bucureştilor pe „Câmpia Libertăţii" adunarea, la care participă mai bine de 15.000 de oameni, unde se primeşte cu jurământ Constituţia nouă.

In 14 Iunie se adunară boierii cei bătrâni la Metropolitul, care eşi în balcon şi binecuvântând poporul, sărută stindardul tricolor. Iar în ziua următoare *steagurile tricolore* cu inscripţiile „dreptate, frăţie" se sfinţiră pe „Câmpia Libertăţii".

Colonelul Cuza ales Domn în ambele principate (1859), sancţionează un proiect de lege, prin care se decretează pentru ostaşii, cari participaseră la lupta din 13 Septemvrie 1848 creiarea unei medalii comemorative atârnate de-o *cordea* (fâşie) *tricoloră*. Se contopiră colorile *albastru-roşu* ale Moldovei şi *albastru-galbăn* ale Munteniei în tricolorul *roşu-galbăn-albastru*, precum se exprimă însuş Domnitorul Cuza distribuind armatei drapelele tricolore la 1 Sept. 1863: „Azi primiţi din mânile mele drapelul, care *reuneşte* colorile provinciilor surori". Tricolorul devine simbolul unirii Principatelor, precum şi simbolul naţiunii române.

Când România este creiată prin uniunea *reală* şi înălţarea pe tron a noului principe *Carol de Hohenzollern*, ajungând chestia tricolorului înaintea *Adunării deputaţilor* în şedinţa dela 26 Martie 1867, prin graiul raportorului *Mihaiu Cogălniceanu* se susţine: „drapelul tricolor, cum este astăzi, *nu este drapelul Unirii Principatelor*. El este un ce mai mult: el este însuş *drapelul naţionalităţii române din toate ţările locuite de Români*".

Este dară tricolorul român numai tricolorul Regatului român?

Steagul adoptat pentru România a fost şi este *albastru-galbăn-roşu* în poziţia *verticală;* şi cu roşu la partea fâlfăitoare, cu albastru legat de prăjina steagului. Poziţia colorilor *verticală* îl face divergent de steagul general folosit de Români.

In Bucovina tricolorul devenit bun comun al Românilor intră pe la anii 70 din secolul trecut. Tricolorul roşu-galbăn-albastru pentru Românul din Bucovina a avut înţelesul *conştiinţii şi culturii naţionale*, mai târziu ajunge şi prigonit. In Ungaria şi Transilvania, sub egemonia maghiară tricolorul român a fost proscris cu desăvârşire din vieaţa publică, pe cuvânt că înfăţişează colorile unui stat străin, al României. Intrebuinţarea lui „ameninţa ideia de stat maghiar", deci şovinismul dela putere o pedepsia aspru. Numeroşi Români şi Romănce devin martiri ai tricolorului, chiar şi numai avându-l în portul naţional. Tricolorul se refugiază în locuinţe şi în sfintele locaşuri... Abia în acest răsboiu mondial fu lăsat câtva timp ostaşilor români ca să moară sub el pentru patria maghiară.

Acum a sosit timpul libertăţilor, acum poate fâlfăi steagul românesc şi în părţile subjugate ale ţărilor locuite de Români. — Sus stindardul naţional!

Ib.

Cântecul treicolorului, de C. Porumbescu, este următorul:

Trei colori cunosc pe lume
Ce le ţin de-un sfânt odor
Sunt colori de-un vechi renume
Suveniri de-un brav popor.

Roşu-i focul ce-mi străbate
Inima plină de dor
Pentru sfânta libertate
Şi al patriei amor.

Auriu ca mândrul soare
Fi-va'l nostru viitor
Pururea 'n eternă floare
Şi cu luciu netrecător.

Iar albastru e credinţa
Pentru naţia ce-o nutrim,
Credincioşi fără schimbare
Pân' la moarte o să fim.

Pân' pe cer şi cât în lume
Vor fi aste trei colori
Vom avea un fatnic nume
Şi un fatnic viitor.

Iar când fraţilor m'oiu duce
Dela voi s'oiu fi să mor
Pe mormânt atunci să-mi puneţi
Mândrul nostru treicolor.

INFORMAŢIUNI.

Aradul sărbătoreşte. De când s'a iniţiat marea mişcare politică, floarea intelectualilor aradani este în neîntreruptă muncă. Prin conveniri dese în localurile Consiliului naţional român, Comandei supreme române, redacţia Românul şi mai ales în casa dlui dr. Ştefan C. Pop, casă ce a fost nucleul organizării noastre, casă deschisă oricui, plină totdeauna de public, — pareca şi-a şi pierdut casa dlui deputat Pop caracterul său de casă particulară şi o considerăm ca a noastră a tuturora, — prin conve-

nirile aceste s'au închegat rândurile şi s'au pornit cu toţii pe muncă. Atmosfera asta de viaţă nervoasă, intelectuală, se concentrează, se sporeşte încontinuu alăturându-se provinţa şi românimea dintr'alte părţi la activitatea din centru. Aradul jubilează, sărbătoreşte. Zi de zi evenimentele se înmulţesc, cadrele se lărgesc, şirul muncitorilor pentru trebile publice se îndeseşte, fiecare are de lucru. Zile istorice sunt aceste. Am ajuns să facem noi *istoria*, să fim stăpâni pe soarta noastră.

Ziua de eri, cutoatecă ar fi fost consacrată odihnii, Aradul a fost în plină activitate. De dimineaţă au sosit grupuri mari de ţărani dela trenuri, cu stindarde româneşti în frunte, au parcurs străzile Aradului, au jurat Consiliului naţional român şi înaintea casei dlui deputat dr. Pop s'au oprit pentruca să asculte cuvintele vestitoare ale libertăţii, ale vremii nouă. Cuvântul lui era sorbit cu sfinţenie, cu puritate sufletească. Vedeai marea de capete descoperite în gerul uliţelor, — prea solemn momentul decât ca să asculţi evangelia noastră politică ţinând pălăria pe cap! Şi doar nimeni nu i-a făcut atenţi că numai aşa ar fi cu cuviinţă. Că ţărănimea noastră a prins duhul vremii a dovedit-o prin întreruperi inteligente, spontane, rupte din fiinţa lor întreagă.

Oratorii noştri, mai ales dd dr. Pop, V. Goldiş, d-nii ofiţeri şi dnii redactori, trebue să aibă glas puternic, plumâni tari, forţe inepuisabile pentruca să ţină atâtea şi atâtea discursuri cu solia lumii de dreptate.

Eri au sosit la Arad şi au depus jurământul de credinţă gardele noastre naţionale din cercul Boroşineu: Şicula. Răpsig, Bogsig, Mânerău, Gurba ş. a., apoi din Miniş, din Micălaca şi *garda marinarilor români* din Pola.

Pentruca să vedem de ce simpatii şi prietenii ne bucurăm noi la popoarele lumii, n'avem decât să desfăşurăm firul sosirii în Arad a marinarilor noştri din Pola. In 30 şi 31 Octomvrie marinarii noştri din Pola s'au constituit în comitet şi gardă, fiind 200 de inşi. Preşedinte al comitetului şi comandant al gardei a fost ales d. Valer Seredan din Seleuş. sergent major. Isbucnind revoluţia şi în Pola naţionalităţile de acolo au însărcinat pe marinarii români cu serviciul de poliţie căpătând numai ei arme şi muniţie. Linişti nd-se împrejurările comanda supremă italiană, ceho-slovacă şi iugo-slavă a dat marinarilor noştri salvus conductus ca să se poată înapoia la vetrele lor din Ardeal, Bucovina şi părţile ungurene. Li s'a pus la dispoziţie vaporul Slavia care i-a transportat până la Fiume, iar de aici au primit dela Croaţi trei vagoane speciale cu cari au sosit ieri dimineaţă la Arad. Neplăcerile ce le-au avut la gările din Pesta şi Arad le-au înlăturat imediat Consiliile naţionale române locale, anunţate telefonice: se încercase să li-se facă perchizitie asupra bagajelor. Tot maghiarii fac năcazurile!

Mackensen cere ajutorul consiliului naţional român. Mareşalul Mackensen dela Sibiiu a trimis doi ofiţeri înalţi la Arad pentruca să trateze cu Consiliul naţional român despre posibilităţile retragerii în liniste a resturilor de armată germană din părţile balcanice. Consiliul naţional român a fost solicitat ca pe vastul teritor românesc, ce se întinde dela graniţa României până la extremitatea apuseană a românismului — râul Tisa — să i-a dispoziţii ca trupele germane să nu fie desarmate de Români şi să li-se dea siguranţa retragerii cu trenurile şi convoiurile de care. Suntem informaţi, că Consiliul naţional român a răspuns deja generalului Mackensen satisfăcându-i cererile în mare parte.

Informaţiuni privitoare la Adunarea naţională. 1. Făcându-se întrebare, dacă oare canonicii bisericii gr.-cat. române din patrie sunt ori ba din oficiu membri al Adunării naţionale, se răspunde: *nu sunt.*

2. Reprezentarea gardei naţionale se face prin câte 1 oficer şi câte 1 soldat *din fiecare comitat*, **nu din fiecare secţiune comitatenză (cum s'a zis din greşeală în convocarea adunării), cari eventual sunt mai multe.**

Hirotesire. Eri a fost hirotesit de protopop al Beiuşului d. Petru E. Pop, talentatul scriitor şi prieten al nostru.

Consiătuirea advocaţilor înrolaţi. Advocaţii înrolaţi pe timpul răsboiului, aparţinători camerei advocaţiale din Arad, sunt rugaţi să se prezinte Sâmbătă, la orele 5 d a. în localităţile Lloyd-ului arădan pentru discutarea pretenţiunilor lor economice şi validitarea acestora.

Târgul Şiriei, care se va ţinea în 30 Nov. stil nou, va fi sub scutul Gardei naţionale din Şiria.

Oficiale.

APEL!

Conform armistiţiului legat între guvernul maghiar şi puterile ententei, linia demarcaţională va fi ocupată de trupele ententei. Şi fiindcă Sârbii cari ocupă în numele ententei o parte din linia demarcaţională sunt prietenii noştri, solicit pe toţi Românii cari locuesc pe teritorul ocupat sau care va fi ocupat de Sârbi de aci încolo, să-i primească cu cea mai mare bunăvoinţă. Pe teritoriile ocupate numai puterile ententei au să susţină ordinea şi fiindcă Sârbii fac parte din armata ententei, toţi românii au să se conformeze dispoziţiunilor acestora, iar dacă gardele noastre naţionale vor fi provocate să predea armele, să o facă fără nici o şovăire sau bănuială. Imprejurarea aceasta nu va pricinui nici o ştirbire demnităţii noastre naţionale.

De-altfel C N. R. a intreprins deja paşii necesari ca neînţelegerea aceasta să fie rezolvită în timpul cel mai scurt spre mulţumirea generală.

Dr. Ştefan C. Pop.

Comanda supremă a gardelor naţionale române din Ungaria şi Transilvania.

ORDINUL DE ZI Nr. 4.

Arad, 20 Nocmvrie 1918.

1. **Aprobare şi denumire:** Vice-colonelul dr Sebastian Brândaşa e împărţit ca referent justiţiar şi are să se prezinte la garda supremă în Arad.

Aprob constituirea G. N. R din comitatul Hunedoara. Punctul 3 să se rectifice: Comandant pentru cercul Brad căpitanul Sabin Banciu. Aprob constituirea G. N. R. pentru Alba-Julia şi jur şi numesc de comandant pe căp. Florian Medrea. Numesc de comandant pentru secţia Orăştia pe vice-colonelul Titus Cernăuţianu, pentru secţia Deva pe sublocot. dr Victor Veţian, iar pentru secţia Hălmagiu pe sublocot. Traian Mager.

Numesc de comandant pentru comitatul Sibiiu pe vice-col. Valer Liuba, pentru sudul Oltului pe căp. Aurel Bogdan, pentru Ţara Bârsei pe căp. Aurel Ciortea, pentru Făgăraş pe căp. Traian Radu.

2. **Desfiinţarea sfaturilor militare.** Se atrage din nou atenţiunea asupra punctului 10 din ordinul de zi nr. 1.

3. **Avanjarea comandanţilor gărzilor rurale.** In comunele, în cari — în lipsă de oficeri — au fost numiţi de comandanţi voluntari sau suboficeri, încât aceştia corespund chiemării lor, comanda supremă îi va denumi de comandanţi; voluntarii vor primi adecă distincţiuni de steagari, iar suboficerii de sergenţi-majori.

Secţiile cercuale au să înainteze consemnarea celor recomandaţi pentru avansare comandei comitatense care după aprobare o va transpune comandei supreme spre intărire.

Rimbaş, locot. **Vlad**, major m. p.

ORDIN DE ZI Nr. 5.

Numirea delegaţilor pentru Constituanta din Alba-Julia. In urma decisului C. N. R, fiecare comitat are să trimită 1 oficer şi 1 soldat, ca reprezentanţi ai Gardelor Române.

In consecinţă dispun următoarele:

Din partea comandei supreme participă comandantul. adjutantul, referentul de organizaţie, referentul contactului cu G. N. R. şi referentul spiritual.

Din fiecare comitat participă comandantul gardei comitatense şi un gardist echipat.

Locul de întâlnire: Comanda gardei naţionale din Alba-Iulia, în 1 Decemvrie la orele 8 a. m.

Mandatarii au să aducă cu sine autorizaţia designărilor ca mandatari comitatenşi. Plenipotenţiaţii vor primi credinţionalele în Alba-Iulia.

Susţinerea ordinei la adunarea naţională constituantă.

Comanda trupelor pentru susţinerea ordinei o preia căp. Florian Medrea în înţelegere cu căp. A. Bogdan. Gardele din cercurile Alba-Iulia, Blaj, Aiud, Abrud, precum şi gardele mărginaşe cercurilor acestora au să se prezinte în seara zilei de 30 Noemvrie în Alba-Iulia.

Fiecare să se provadă cu alimente pe două zile.

Dispoziţii speciale dă căpitanul Medrea, prin curieri.

Pentru ca adunarea să fie impozantă, să se facă propagandă intenzivă ca îndeosebi din jurul Albei-Julia să participe cât mai mult popor.

Rimbaş, locot. adjutant. **Vlad**, major. comandant.

Comanda supremă a gardelor naţionale române din Ungaria şi Transilvania.

APEL CĂTRE NAŢIUNEA ROMÂNĂ.

Am înfiinţat pe teritoriile locuite de Români garde naţionale, ca să putem înfăptui mai uşor idealul sfânt al tuturor Românilor, iar până atunci să putem susţinea ordinea în aceste ţinuturi prin oamenii noştri de încredere.

Susţinerea acestor garde e necesară Evenimentele ne-au aflat însă nepregătiţi materialiceşte. Astfel cheltuelilor foarte mari de susţinere le putem face faţă numai cu sprijinul tuturor Românilor, pentrucă ai tuturora e şi idealul.

Apelăm în urmare la sprijinul tuturora, rugându-i ca — pătrunşi de menirea acestor zile mari — să-şi dea fiecare, după ale sale putinţe, obolul întru acoperirea cheltuelilor gardelor naţionale române In special apelăm la băncile şi bogătanii noştri.

Suntem convinşi de spiritul de jertfă al poporului nostru şi nici că ne îndoim, că fiecare Român îşi va face datoria, vrednică de scopul sfânt.

Contribuirile să se trimită la adresa: Comandamentul suprem al gardelor naţionale române, Arad (Ferenc-tér. — Primirea lor se va cvita în ziarul oficial „Românul".

In înţelegere cu Consiliul naţional român central

Arad la 7|20 Noemvrie 1 18.

RIMBAŞ loc. adjutant **VLAD maior** comandantul G. N. R.

RECHEMAREA JANDARMILOR.

Aducem la cunoştiinţa G. N. R. din comitatul Arad că în urma înţelegerii cu comisarul guvernului Maghiar toţi jandarmii din ţinuturile locuite de români sunt rechemaţi cu ziua de azi la Arad. Dr. Ştefan C. Pop.

SERVICIUL NOSTRU TELEGRAFIC.

Londra, 22 Nov. Wilson vine la tratativele de pace, dar nu ca reprezentant al Statelor-Unite, ci Statele Unite vor trimite o delegaţiune specială în Europa.

Haga, 22 Nov, din Roma se anunţă că la tratativele de pace Italia va propune ca flota austro-ungară să fie împărţită între Italia, Anglia şi Franţa. Italia voieşte ca flota austro-ungară să nu cadă în mânile statului iugo-slav.

Geneva, 22. Nov. Corriera della Sera anunţă că regele Nichita al Muntenegrului a sosit în Cetinje, In Scutari au sosit trupe franceze şi americane.

Praga, 22 Nov. Ziarul Slovenski Narod anunţă din Cetinje. că scupcina muntenegrină s'a întrunit în 19 Nov. şi a declarat unirea Muntenegrului cu Sârbia şi statele iugo-slave.

Frankfurt, 22 Nov, Aci au sosit trupe italiene cu oficeri italieni ca să facă cvartire pentru trupele cari vor sosi în număr de 5000.

Viena, 22 Nov, Regimentul 2 dela Braşov pleacă din Praga spre Ardeal Luni în 25 Nov.

Redactor responsabil: **Dr. Sever Miclea.**
Editor responsabil: **Aurel Rusu.**

TIPARUL TIPOGRAFIEI „CONCORDIA„ ARAD. Preţul unui exemplar 30 fileri.